

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Janzenizem na Dolenjskem.

Naš marljivi zgodovinar g. prof. Ivan Steklasa nam je v 28. št. XXXI. letnika „Dolenjskih Novic“ podal zanimivo razlago krajevnega imena „V Tronu“, šentrupertske župnije. Pravi, da je to ime odtod, ker so imele ondi baje za časa janzenizma na Kranjskem pobožnjaške ženske presveto Rešnje Telo shranjeno, ki so je ukradle z namenom se večkrat obhajati, kakor jim je janzeniška navada dovoljevala (1). To bogoskrunsko tatvino naj bi bile ženske po šentrupertske ustnem izročilu izvršile v domači farni cerkvi; po drugem viru pa pri sv. Frančišku Ks. na Veseli gori. Tako da je zabeleženo v kroniki novomeškega frančiškanskega samostana. Gospod profesor se je hotel, kakor pravi, ponovno prepričati, kaj je na tem, a ni mogel priti do dotične kronike. Zato je pozval frančiškanskega knjižničarja, naj bi on pojasnil, kaj je na stvari.

Ker sem imel jaz podatke samostanske kronike o imenovanju tatvine že v prepisu, ko mi je prišel oni poziv v roke, sem obljubil g. uredniku, da se bom odzval, ko vporabim dotične zapise za obširnejšo razpravo o kranjskem janzenizmu, ki sem jo pripravljaj. Mejem je g. Steklasa prišel do domnevane beležke v samostanski kroniki, na podlagi katere je v 21. in 22. št. letošnjega letnika „Dol. Novic“ sam zgodovinsko ugotovil istinitost predzrne tatvine in jo skušal pojasniti. Le škoda, da ni — zakaj, ne vem — izbral vsega, kar kronika, seveda raztreseno, o tem poroča. In ker se to ni zgodilo, menim, da me moja obljuba še veže. Naj jo takoj izpolnim, ker so mi docela spremenjene razmere raziskavanje o kranjskem janzenizmu ustavile.

Da so fanatično pobožnjaške ženske po Dolenjskem res kradle Najsvetejše iz tabernakelnov, da bi se same večkrat obhajale, kakor so janzeniški dušni vodniki dovoljevali, je obžalovanja vredno dejstvo, ki se ne da tajiti. Kradle so, pravim, ne samo ukradle, ker se to ni samo enkrat, samo v enem kraju zgodilo, ampak ponovno, v več krajih. Kronist izrecno pravi, da so v raznih cerkvah stikale po tabernakelnih, kradle svete hostije, tudi cele ciborije, ter se, kadar se jim je zahotelo, ali vsaka sama sebe obhajale, ali so si pa izvolile diakoniso, iz koje roke so prejemale sv. obhajilo (2). Nekaj cerkv, v katerih so to bogoskrunsko tatvino izvršile, imenoma omenja. Te so: v Št. Rupertu, pri sv. Frančišku Ksav. na Veseli gori, v Mokronogu, na Žalostni gori pri Mokronogu in v Stopičah (3). A ker dostavlja itd., je znamenje, da še v več drugih. Bog zna, v koliko krajih so na stikale za ključem od tabernakelja, pa ga niso dobile, ker so po takih slučajih gospodje postali oprezní in ključ skrbneje shranili. Saj so hotele izsiliti ne samo pogostejše, ampak celo vsakdanje sv. obhajilo (4).

Kakor je tedaj razvidno, šentrupertske ustno izročilo, da se je to zgodilo v domači župni cerkvi, ni brez zgodovinske podlage. Samo v toliko bo skoro gotovo zmotno, ker prestavlja dogodek v kasnejšo dobo, ko je bila božja pot pri sv. Frančišku Ksav. že zatrta. Res ni izključeno, da se je pozneje

kaj enacega zgodilo, ter dalo povod ljudskemu izročilu, a to je domneva, za katero nam pisani viri ne nudijo nikake podlage. Zato je, lahko rečemo za gotovo, slučaj, ki ga omenja naš kronist, podlaga temu izročilu.

Po njem se je lotila ena takih tatic šentrupertskega tabernakelja leta 1774., torej isto leto kakor na Veseli gori. Izbrale so za to eno najbolj predrznih, kajti kronist ji daje „izvrstno“ spričevalo, da je iz raznih cerkv, že veliko sv. hostij pokradla, v svrhu pogostejšega sv. obhajila, kakor ji je bilo od spovednika dovoljeno. A topot je naletela! Zakristan jo je pri „bogoljubnem“ delu zasacil, zgrabil, ter izročil domači duhovščini. Le ta jo je pa skrivaj izpustila, z migljajem, naj gre v kak neznan bližnji kraj, da ne pade pravici v roke. Toda oblasti stvar ni ostala dolgo skrita. Dala jo je prijeti in v mokronoško ječo vreči. Nazadnje pa iz vsega le nič ni bilo. Sodišče se je izreklo, da naj jo izpusti, ker tega ni storila iz hudobije, ampak iz prenapete gorečnosti. Le k župniku naj se jo pošlje, da ji izbiže njen fanatizem in jo pouči o pravi pobožnosti (5).

Jasno je, da tako postopanje ne te, ne drugih ni spreobrnilo, ampak jim je bilo le v potuho. Kljub vsem opominom in svarilom naj bodo pametne, ter naj opusté svoje fanatično pobožnjaštvo, jih je bilo vedno več in vedno bolj predrzne so bile. Ko je cerkvena oblast videla, da z lepo nič ne opravi, jih je dala prijeti — torej so morale biti javno znane kot take — ter cerkveno-sodniško z njimi obračunati (6).

Preiskujočim cerkvenim organom so z vso drznostjo zakrknjene in zaslepljene obtoženke odgovarjale. Na vprašanje, kdo jim je vendar vcepil tega fanatičnega duha, so trdovratno molčale. Vprašane, zakaj ne vbogajo, so odgovarjale: Kristus smo pokorne, vse smo v Kristusovi šoli, vse njegove učenke. Bogu je treba bolj pokoren biti ko ljudem, ki so pred njim vsi enaki in ki navdihuje, kjer hoče in kadar hoče. Ker jim ni bilo mogoče priti do konca, so dve najhujši izmed njih pod zažuganjem kazni poslali kamniškemu župniku Ferdinandu baronu Apfalterer, ter trebanjskemu župniku Rudolfu Zierheim, cistercijanu, da jima vcepita mesto naravnost krivoverskega, pravega krščanskega duha. Toda ves trud teh dveh gorečih mož je bil zastoj. Ženski sta ostali trdovratni kakor sta bili. Ko se jima je zadosti zdelo raznih pridig, sta ušli. Dasi je mnogo dobromislečih bilo za to, da se jih za celo življenje zapre, sicer znajo še več drugih s tem krivoverskim duhom okužiti, ni, kakor toži kronist, niti cerkvena, niti svetna oblast nič nadaljnjega ukrenila. Še danes — je pisal l. 1776 — se brez kazni klatijo okrog, trdovratno vstrajajoč v svojih zmotah (7).

O nadaljnem poteku tega gibanja pregorečih Dolenjk za pogosto sveto obhajilo kronist ničesar ne sporoča.

Vprašanje je sedaj, kaj za ene ženske so to pravzaprav bile? So li popolnoma iz lastnega nagiba započele ta boj, ali je bil kdo drug za njimi? Kristus gotovo ne, kakor so same trdile.

Ko bi se danes kje kaj enacega ali podobnega zgodilo, bi bile pri mnogih gotovo „tercijalke“ krive, ali da govorimo dostojno, tretjerednice sv. Frančiška. Tudi takrat jih ni manjkalo, ki so bili bodisi iz nevednosti, bodisi iz zlobnosti, tega mnenja.

Tako poroča kronist (8). Na prvi pogled se je to tudi verjetno zdelo. Saj so gotovo v svojem mišljenju in strmljenju stale na strani svojih voditeljev frančiškanov, kakor se spodobi. Frančiškani so bili pa znani kot odločni nasprotniki janzenizma, tedaj za pogostejše sv. obhajilo, kakor so ga ti dovoljevali (9). Istega duha so bile tedaj tudi njih tretjerednice. Žalostno a umljivo bi bilo pri tem takem, ako bi se bila katera teh tako daleč spozabila, zlasti tistih, ki so bile raztresene po župnijah z janzeniško nadahnutimi dušnimi pastirji. Zato se ni ravno toliko čuditi, če so se nekateri prenašli v svoji sodbi in to res trdili.

Mej temi je bil tudi — česar bi ne pričakovali — mož, čegar ime je še danes v dobrem slovesu, komendski župnik in tedanji posestnik lanšpreške grajščine na Dolenjskem — Peter Pavel Glavar.

Ta je poslal na najvišje mesto na Dunaj neko grdilno pismo, ki mu pač ne dela časti, če je vse tako, kakor naš kronist sporoča, o čemer nimamo vzroka dvomiti (10). V tem pismu, ki je po besedah kronista polno gorostasnosti, laži in obrekovanj (11), dolži Kranjce, da smo oživili srednjeveški versko-fanatični in krivoverski sekti fratičelov in begun. Ti sti bili potem, ko sti zapustili pravo pot, res podobnega duha, kakor zgoraj opisane tatice Najsvetejšega. In te kranjske begunce so bile po njegovem mnenju sad frančiškanskega tretjega reda (12). Tega pokopati je bil po kronistovem mnenju sploh namen tega pisma. Povod za to obtožbo svojih rojakov in tretjega reda mu je dal ravno takrat se dogodivši veselogorski slučaj božjeropne tatvine. Kot duševnih prouzročiteljev oživelega begunizma pa kakor je videti, ni tožil Frančiškanov, ampak stiškega opata ter trebanjskega župnika, posebno pa veselogorsko duhovščino. Le tem je glede njih spovedne prakse več protičastnih stvari natvezil (13). Cesarica — Marija Terezija — je verjela, ker družega zvona še ni slišala. Malo je manjkalo, da že takrat ni zatrla božje poti pri sv. Frančišku, stiški opat se je moral iti prati na Dunaj, tretji red je prišel ob kredit, da ga je naslednje leto zadela smrtna obsodba (14). Sicer ni bila ta tožba glavni vzrok, ker se je pa preiskava veselogorskega dogodka po goriškem nadškofu grofu Edlingu, dognala, da je brez podlage (15), a nekaj le ostane je dejal baje nekoč Luter, ko je svoje spodbujal k laganju.

Da moremo to čudno ravnanje velikega človekoljuba Glavarja prav umeti, ne smemo prezreti v kakšnem dušnem razpoloženju je on ta korak storil. Mož je bil, kakor izvemo od našega kronista (16), že po naravi precej vročekrven. Takrat ga je pa še stiški opat nekaj razdražil. Ker je že oglušil, mu je svetoval naj spovedovanje raje pusti, naj ob nedeljah in praznikih pri zaprtih vratih svoje kapele mašuje, da ne bo ljudi odvracal od farnega bogoslužja in slednjič naj kmetov po maši nikar ne napaja (17). Ti, gotovo dobromišljeni opomini so ga morali razkačiti in mu potisniti strupeno pero v roko. Da je tretjerednice tako očrnil je bilo morda vzrok splošno, dasi neosnovano govoričenje, ki mu pa on ni šel do dna, ker se je bolj za gospodarske kot dušnopastirske stvari briga (18). Iz

zlobnega namena menda tega ni storil. A tudi janzeniški duh ga k temu ni zapeljal, kakor meni gospod Steklasa (19). Glavar je bil sovražnik janzenizma. Saj kronist pravi, da je bil prikrit probabilist (20), to je pripadnik in zagovornik najmilejše in najljudomilejše struje, ki ji katoliški moralist sploh še more pripadati, ki je bila pa takrat državno prepovedana. Janzenisti pa so pripadali najstrožji od Cerkve obsojeni struji.

Kakor bi plemenitemu možu, čigar ime še danes mnogi s častjo in hvaležnostjo izgovarjajo, ne otemnil rad njegovega slovesa, omenjena tožba je sama na sebi vsega obsojenja vredna.

Vprašanje, kdo so bile one ženske in kdo za njimi, je tedaj še vedno odprto. Malo je kar nam kronist o tem pove, pa vendar toliko, da moremo na nje odgovoriti. On pravi, da so te bogoskrunske tatvine vprižarjale takimenovane petrinarske tretjerednice, ki pa s frančiškanskimi niso imele nič opraviti (21). Natančnejše slike o teh petrinarskih tretjerednicah nam kronist žalibog ne poda. A na podlagi par nje zadevajočih zapiskov in splošnih janzeniških stremljenj, si jo lahko ustvarimo. V kroniki beremo, da so po raznih župnijah duhovniki ob nočnem času zbirali ljudi v cerkev, jim pri zaprtih vratih razlagali skrivnosti sv. vere, pripovedovali o starokrščanski disciplini, kako je bilo prvim kristjanom vse skupno, kako so po hišah lomili kruh, t. j. sv. obhajilo delili, kako so presv. Rešnje Telo domov nosili, da se po želji in potrebi sami obhajajo, sploh so jim življenje prvih kristjanov pretirano popisovali. Navzoče ženske, saj nekatere so, tako sklepa kronist, mislile, da se jim to zato pripoveduje, da bi se jih navdušilo za vsakdanje sveto obhajilo. Odtod njih fanatizem in predrznost, da so odpirale tabernakelje in kradle Najsvetejše (22).

Pa kaj so bili to za eni duhovniki, da so imeli tako čudno navado? To nam pa pove zgodovina janzenizma. Janzenisti so se ogrevali za staro-krščansko cerkveno disciplino, zlasti seveda za nekdanje stroge spokorne predpise. Očitno, hudo, dolgotrajno pokoro za večje, javne grehe, ki se je nekdanj nalagala, bi bili radi nazaj vpeljali. Sodobno milo postopanje sv. Cerkve z grešniki se jim je zdelo potuha. Po trnjevi poti ostre in resnične pokore se naj grešnik bliža tabernakelju, potem bo znal ceniti in prav prejemati sv. obhajilo. So li res pri tem zasledovali plemenite namene, povzdigniti duha spokornosti in spoštovanje do Najsvetejšega, ali je bila to le pretveza, je težko reči. Nekateri pravijo, da je bila to le krinka pod katero so skrivali prav peklenke namene. Najprej je treba ljudi s strogostjo odtujiti spovednici in tabernakelju, drugo sledi samo. Da so mnogi pri tem imeli ta zlobni namen pred očmi je kaj verjetno. A gotovo so bili mej njimi tudi taki, ki so se iz pravega namena za večjo strogost navduševali, spodbujeni po takozvanih laksistih, ki so imeli v mnogih npravstvenih vprašanjih preširoko vest.

Sedaj vemo kaj je z onimi nočnimi shodi po nekaterih dolenjskih cerkvah in kaj z duhovniki, ki so jih sklicevali, ter na njih predavali in navduševali za starokrščansko, pred vsem spokorno disciplino.

Janzeniško nadahnjene dušni pastirji so na ta način popularizirali, skušali tudi mej priprosto ljudstvo spraviti, disciplinarni janzenizem. Največji kontingent njihov verne poslušavstva so tvorile, kakor povsod, pač ženske, odtod — petrinarske tretje-rednice. Stroga nekdanja pokora jim najbrž ni ravno dišala, tembolj pa vsakdanje sveto obhajilo prvih kristjanov, posebno še, ker se jim je dajalo celo domov, da so se po potrebi sami obhajali. To je bilo nekaj za nje, to naj bi se zopet čimprej vpeljalo. A ker se ni, ker se jim je pot do tabernakeljna še vedno bolj s trujem posipala, so najbolj goreče mej njimi same započele zgoraj opisano akcijo. Sedaj vemo tudi zakaj se ni tako odločno nastopilo proti njim kakor bi bile zaslužile, ampak se jim je še potuha dajala. Dotični dušni pastirji, v katerih cerkvah so se menda najraje oglašale, so vedeli, da je to njih sad, četudi — lesnika.

(1) Dotične mesto v kroniki je brati: ut domi saepius solito (ne solite) se reficere queant. — (2) Chronicon Rudolfs-wertense F. III. c. XIV. n. 2. — (3) ibid. — (4) ibid. — (5) l. c. c. XII. n. 3. — (6) l. c. c. XIV. n. 2. — (7) ibid. — (8) l. c. c. XIV. n. 1. — (9) Dr. J. Prijatelj: Doneski k slov. literarni in kulturni zgodovini v Zborniku Sl. Mat. IX. str. 11. — (10) Originala doslej v dunajskih arhivih še ni bilo mogoče najti, navezani smo na vsebino, ki jo podaja naš kronist l. c. c. XIV. n. 2. — (11) scomatibus, mendaciis, calumniis turgentem. — (12) Scriptura isthaec pro scopo habuit tertium ordinem, qui ad rem absolute non pertinebat. — (13) l. c. — (14) ibid. — (15) Steklasa: Dol. nov. 1917. št. 22. — (16) l. c. — (17) ibid. — (18) Za dušno pastirstvo svoje župnije je imel namestnika Jožefa Tomelj. — (19) Dol. nov. 1917. št. 22. — (20) intus et in cute probabilistam. — (21) De numero illarum, quas tertiarias Petrinissas vocant. l. c. c. XII. n. 3. — (22) l. c. c. XIV. n. 2. Dr. P. H. Bren O. F. M.

Iz državnega zbora.

Za izločitev Kranjske in Sp. Štajerske iz vojnega ozemlja.

Poslanci Jarc, dr. Benkovič in tovariši so vložili na celokupno ministrstvo naslednjo interpelacijo:

Uspeli naše ofenzive proti Italiji je pomaknil fronto naših armad daleč v sovražnikovo deželo. Fronta se je sedaj ustalila; kakega presenečenja, hvala Bogu, ni več pričakovati.

Širna slovenska ozemlja so osvobojena sovražnika; druge slovenske pokrajine čutijo olajšanje, ker so odšle vojaške množice ter je pritisk na prehranjevalne razmere manjši.

Vendar pa na naših pokrajinah še vedno leži težki pritisk, ki ga morajo nositi vojna ozemlja, z vsemi posledicami: kakor prometne težave, potovalne ovire, pisemska in brzojavna cenzura itd. itd. Nobenega praktičnega razloga ni za to, da bi se to stanje še dalje obdržalo. Opozarjamo samo na vzhodno Galicijo, kjer predstavlja ožje vojno ozemlje le ozek pas za fronto ter je tudi širše vojno ozemlje močno omejeno.

Zato vprašamo:

Ali je visoka c. kr. vlada pripravljena, da na c. in kr. vrhovnem armadnem poveljstvu z vsem povdarkom dela na to, da se cela Štajerska in Kranjska izločita iz vojnega ozemlja?

Preskrba Kranjske s krompirjem.

Vprašanje poslancev Jarca, dr. L. Pogačnika in tovarišev na ministra za prehrano radi preskrbe kranjskega prebivalstva z moko in s krompirjem:

Kranjska spada k deželam, ki so vsled sedanje vojske najhujše trpele, ker je le-ta mejila neposredno na bojišče in so jo izčrpale nastanjene čete.

Zdi se, da vlada tega ni vedela, ker bi bilo sicer nemogoče, da bi bilo s preskrbo prebivalstva z moko in krompirjem tako slabo, kakor je v resnici. Poraba moke in krompirja za tri mesece (od druge polovice meseca septembra do druge polovice novembra) je znašala za Kranjsko 700 vagonov, dobila pa je le 480 vagonov, 66% potrebe. V mesecu oktobru je znašala potreba 231 vagonov, dovoz pa le 85 vagonov, med tem ko znaša v drugih deželah dovoz redno 100% in še več (n. pr. Zgor. Avstrijsko v isti periodi poraba 1100 vagonov, dovoz 1360 vagonov; Solnograško 340 vagonov, dovoz 380 vagonov). Posledica tega je, da občine že več tednov niso dobile moke in da dobi Ljubljana živž komaj za sproti in da so ji pripeljali moko še-le v zadnjem trenutku, ko je bila Ljubljana na tem, da bo ostala brez kruha. Položaj se najbolj osveti, da je prehranjevalni urad cenil produkcijo krompirja Kranjske na 22.000 vagonov, dejansko pa je znašala le 11.000 vagonov. Ob priliki ofenzive proti Italiji je vojno skupinsko poveljstvo Borojevič nujno zahtevalo 400 vagonov krompirja, da odpomore prehrambi armade. Stvar je bila nujna, ker niso dobile čete nobenega krompirja od decembra 1916, in se je mogel dovoz od drugod vršiti še-le po končani ofenzivi, se je obrnila dež. vlada na prehranjevalni urad zaradi poznejšega nadomestka, toda ni dobila nobenega odgovora. Ko so že dali 300 vagonov, je še-le odgovoril prehranjevalni urad, da ne more dati nobenega nadomestila, ker se je vršila pošiljatev brez dispozicije prehranjevalnega urada. Pripomniti moramo, da je grozilo vojno skupinsko poveljstvo Borojevič v soglasju z armadnim višjim poveljstvom s prisilno rekvizicijo, ako ne pošlje krompirja. Posledica tega posebnega postopanja prehranjevalnega urada je, da je vsa industrija na Kranjskem kakor tudi mesto Ljubljana brez krompirja, da so železničarji pred kratkim grozili s štrajkom, ako ne dobe nobenega krompirja. Vsled tega je bil krompir, določen za Ljubljano, nakazan železničarjem.

Zato vprašajo podpisani: Ali so Vaši ekselenci znane navedene nepravilnosti in je li pripravljena takoj odpomoči?

Poslanca Jarc in dr. Verstovšek pozivata vlado, da se zgradi železniška proga Krapina do štajerske meje in da se napravi zveza z železniško progo Grobelno-Rogatec-deželna meja, da se zgradi žel. proga Bubnarc-Karlovac, ker bi bil le na ta način omogočen popolni promet na železnici Ljubljana-Split in končno, da se napravijo ugodnejše železniške zveze na progi Zidan most-Zagreb.

Poslanec dr. Verstovšek je postavil predlog, v katerem poziva vlado, da naznani zbornici vse tajne pogodbe in naredbe glede izvažanja živine in mesa ter vse ukrepe v zadevi nagodbe med Avstrijo in Ogrsko. Nadalje poziva vlado, da se zopet upostavi popolna prometna prostost med obema državnima polovicama, da se prebivalstvo enakomerno oskrbi z živili in da se enakomerno porazdelijo sirovine ter se odkažejo industriji.

Delegacije.

Obe delegaciji, avstrijska in ogrska, ste se 4. decembra poklonili cesarju. Ob 12. uri opoldne je cesar sprejel na dvoru najprvo ogrsko in takoj potem avstrijsko delegacijo. Po nagovoru avstrijskega predsednika delegacij, prelata Hauserja, je imel cesar prestolni govor, v katerem se je zahvalil za izraze zvestobe in udanosti. Spominjal se je cesarja Franca Jožefa, uspehov naših armad in požrtvovalnega

sodelovanja prebivalstva v zaledju in za-trdil, da velja prva skrb nesrečnim beguncem. Glede miru je izjavil, da je naša država pripravljena skleniti časten mir, ki jamči državi obstoj. Mi ne bomo postavili zahtev, ki bi bile neizpolnjive. Nadalje se je spominjal cesar Karol v prisrčnih besedah neprestanega prizadevanja sv. Očeta za spravo in mir med vsemi narodi ter rekel: „Dan, ko bom sklenil mir, bo najlepši dan mojega življenja.“ — Glede Rusije je naša želja, nadaljuje cesar, da bi čimprej zopet prišlo do prijateljskih razmer med nami in Rusijo. Meča, ki nam je bil s silo potisnjen v roke, ne odložimo poprej, dokler se naši sovražniki ne odrečejo načrtu, da bi nas razdelili in uničili. V lastni hiši hočemo ostati samostojni gospodarji. Cesar je še kratko omenil naše razmerje do Nemčije, Bolgarije in Turčije ter do nevtralecev.

Zunanji minister grof Czernin je poročal pred ogrsko delegacijo. Razpravljal je o zgodovini vojske. Povedal ni prav nič novega. Končal je z izjavo, da smo pripravljeni za časten mir, ki nam bo nudil varnost in prost razvoj v bodočnosti.

Delegati dr. Korošec, Stanek in Petrušević so postavili na zunanjega ministra predlog, naj sporoči vladarju željo delegacije, da po svojih vladah dá iz obeh zbornic, obeh državnih polovic izvoliti zastopnike za bodočo mirovna pogajanja po številkah, ki odgovarjajo zadnjemu ljudskemu štetju in sicer: 12 Nemcev, 10 Madžarov, 10 Čehov, sedem Jugoslovancev, 5 Poljakov in Ukrajincev, 3 Rumunc in 1 Italijana.

Delegat Stanek je pa v imenu čeških in jugoslovanskih delegatov še postavil interpelacijo, zakaj je vlada v svoji izjavi o ruski ponudbi glede premirja zamolčala točko o „samoodločbi narodov“.

VII. vojno posojilo.

Z vojnim posojilom se nalaga premoženje najvarnejše! Ni se bati nikakega skrajšanja vojnih posojil! Nesmiselno je, da bi država hotela oškodovati ali pa občutljivejše zadeli ravno one, kateri so ji priskočili v stiski z denarno podporo na pomoč! Popolnoma izključeno je, da bi država kaj odredila, s čemur bi se oškodoval oni, ki je podpisal vojno posojilo! Nasprotno! Ravno onim bode dala država vedno prednost, ki radevolje oddajajo njej vojna posojila! Izvršujemo tedaj vsi brez izjeme svojo patrijotično dolžnost in podpisujemo kar največ mogoče tudi sedmo vojno posojilo!

Kaj bo z Dol. Novicami?

Hvala Bogu, cenjenim naročnikom in neumornim delavnim sodelavcem, imamo že dokaj lepo število „svojih“ okoli Dol. Novic. Število naročnikov je že nad 2500, to je številka, kakršne Dol. Novice še niso dosegle. Toda vključ temu zopet tožimo, bridko tožimo ob sklepu starega leta. Za mirne čase bi že bilo kako „gliha za gliho“, toda vojni čas, vojska, to je oster meč, ki seka glave malim listom in prav posebno še Dol. Novicam. Kaj je vzrok temu?

V prvi vrsti nam manjkajo naznanila (inserati). Vsi večji listi se sedaj vzdržujejo, četudi s težavo, le potom inseratov. V tem oziru trpi ravno naš list lakoto, pravcato vojno pomanjkanje, akoravno bi kaj lahko imel dovolj živeža. Ena polna stran naznanil bi zadostovala Dol. Novicam za življenje zjutraj, opoldan in zvečer. Zakaj bi se ne zavzeli zavedni pristaši Dol. Novic tudi tozadevno za najživahnejšo agitacijo? Mnogoštevilne dolenjske hranil-

nice in posojilnice, zakaj bi ne priobčevale naznanil in priporočil svojih zavodov? Nekoč nam je na to odgovoril neki gospod: „Sedaj je brezpotrebno priporočevati hranilnice, ker imajo denarja itak preveč itd.“ — Torej, če je denarja preveč, lepo prosimo, žrtvujete tem laglje za inserate v Dolenjskih Novicah! Če ne koristi njim, koristilo bo gotovo našemu listu. — Vsak kmeto-valec, industrijalec, trgovec in obrtnik ima kakršenkoli pridelek, ki bi ga lahko priporočal širšim slojem prebivalstva potom lista. Vemo, da sedanja vojna doba je pač najmanj prikladna za priporočanje svojih izdelkov, toda če pogledamo druge liste, najde se še vedno dovolj stvari za naznanilo in v ponudbo.

Drugo prav občutno gorje za Dolenjske Novice je splošna draginja vseh tiskarskih potrebščin. Papir, barva, kurjava, luč, bencin itd. so se podražili od 200 do 1300 odstotkov! Ali razumete, kaj se to pravi? — Pa še nekaj! Papirja za drag denar ni dobiti! Človek mora hoditi in prositi od najnižje do najvišje inštanice, da dobi dovoljenje za papir. Če ima enkrat dovoljenje, se pa oglasi železnična uprava, češ, le počasi prijatelj, ne moremo tako urno s papirjem do tebe! Tako že čakamo pol leta na zagotovljen papir, a papirja ni in ni, vse naše prizadevanje je zaman!

Obupavati pa tudi v tej najhujši krizi ne smemo. Z Božjo pomočjo in z izdatno podporo ter dobro voljo dosedanjih naročnikov hočemo in bomo preživeli tudi to žalostno dobo. Celó velik deficit v letnem zaključku nas ne sme splahiti, temveč nam bodi močna vspodbuda k vstrajnemu in združenemu delovanju za dobrobit Dolenjskih Novic. Pomagati si moramo, kakor vemo in znamo in če Bog blagoslovi delo, zadovoljivi uspehi gotovo ne bodo izostali.

Z ozirom na gori navedene težkoče pri vzdrževanju Dol. Novic smo sklenili tudi mi naročnino povzdigniti. Seveda zvišana naročnina še daleč ne bode mogla zamašiti ogromne odprtine, ampak bode le nekoliko olajšala težko breme ter malo pripomogla, da bo mogoče, se izogniti saj največjemu primanjkljaju. Storit bi morali to že začetkom leta 1916, kakor so to stopnjevale storili drugi listi, pa smo odlašali, da se priglasi vendar več naročnikov. Čast Bogu, naročniki so tukaj, dobri, hvalevredni naročniki, ki so nam naklonjeni s celim srcem in od katerih smo tudi nadalje prepričani njihove zvestobe in podpore, ko zvišamo naročnino za dve kroni, torej na 5 kron na leto. — Tako bi bilo saj nekoliko preskrbljeno za list za prihodnje leto 1918.

Da pa nas ne bode letošnja rana pre-hudo skelela, smo nadalje sklenili, da začnemo zopet po stari navadi novi 34. letnik takoj z novim letom s 1. številko. — Naše Dol. Novice pričenjajo namreč prvo številko skozi štiri leta s 1. aprilom, zaradi trimesečnega splošnega tiskarskega štrajka, ko je takrat tiskarsko delo več ali manj mirovalo.

V boljše umevanje in v lastno opravičbo podamo tukaj približni račun lastnih stroškov za Dol. Novice v tekočem letu 1917. Ena številka velja povprek 260 K; 40 številke tedaj 10.400 K. Naročnikov je 2500, od teh 100 prostih izvodov za vojake in druge prošilce; tedaj dobimo za 2400 plačujočih naročnikov po 3 krone, je 7.200 kron; prištevisi inserate v znesku 600 kron je tedaj tiskarskih dohodkov 7.800 kron. Stroški 10.400 kron, dohodki 7.800 kron, je tedaj primanjkljaja za letos 2.600 kron, pri vsem tem, da bode tedaj obsegal letošnji letnik samo 40 številke. — Proračun za prihodnje leto. Računamo, da nam ostanejo vsi naročniki zvesti vključ zvišani naročnini: Ena številka bo zaradi dražjega papirja veljala najmanj 270 K; toraj 270 krat 52 številke je 14.040 kron stroškov. Dohodkov bi pa bilo: plačana naročnina 2400 krat 5 K, je 12.000 kron, prištevisi inserate 800 K, tedaj dohodkov 12.800 kron. Stroški 14.040 in dohodki

12.800 bi bilo še vedno primanjkljaja 1.240 kron. Je namreč tudi veliko naročnikov, ki zaostajajo z naročnino in je še potem primanjkljaj tem večji.

Upamo na velikodušnost naših velečislanih naročnikov, da se bodo v tem oziru gotovo z nami strinjali, nam tri mesece blagohotno spregledali že plačano naročnino za nazaj ter nam z novim letom poslali novo naročnino 5 kron za leto 1918 naprej. Razume se, da ne želimo s tem korakom nobenega žaliti, temveč le vljudno in prisrčno prosimo za to dobroto v imenu dobre stvari. Kdor pa ne more pogrešati te male difference, mu bomo pa tudi brez ugovora naročnino upoštevali za prihodnje leto.

Za prvi trenotek izgleda morda naša prošnja predrzna in naša zahteva pretirana.

Če se pa mirno premisli, da živimo v času denarja, da se lahko tedaj ta rodoljubna dolžnost prav sedaj brez vsacih občutnih posledic izvrši v ohranitev prepotrebnih Dol. Novic, se bodo gotovo vsi prespoštovani naročniki brez razločka in radevolje odzvali našemu pozivu, za katero ljubav jim bomo od srca hvaležni. Dolenjci, posebno o Vas smo trdno prepričani, da boste v polni meri upoštevali sedanji skrajno neugodni položaj svojega edinega lista ter nam ostali zvesti tudi v bodoče. Kdor bi pa nikakor ne mogel pogrešati te malenkosti, naj se rajši odpove kakšnemu drugemu listu, da pomaga sodelovati pri svojem domačem časopisu. Listom, ki razpolagajo z nad 20.000 naročniki, ne bode prav nič škodoval izstop 2000 naročnikov, a silno veliko koristil Dol. Novicam, ki je vsak naročnik zlata vreden. Je pa v naši vrsti tudi nekaj dragocenih naročnikov, ki sami od sebe pošljejo več naročnine, češ, ker je vse dražje, občutijo gotovo tudi Dol. Novice draginjo. Bog jim plačaj in nam jih ohrani tudi v prihodnje pri istem razpoloženju ter vzbudi še veliko naslednikov - dobrotnikov!

V zadnji številki smo poslali položnice za zaostalo naročnino; prosimo, naj vpošljejo dotičniki takoj označeno svoto. V prihodnjih dveh številkah bomo pa priložili položnice vsem naročnikom, ki plačujejo naročnino po pošti. Ostale pa povabimo osebno v naše upravništvo, da nam čimprej oddajo naročnino 5 kron za leto 1918.

Konečno prosimo, naj bi častiti naročniki vsepovsod razvili močno agitacijo za nove naročnike na Dol. Novice. Naj v resnici ne bode več dolenjske hiše brez Dol. Novic. Neobhodno je potreben naš list ravno sedaj na Dolenjskem in neobhodno bode potreben v bodoče.

Dolenjske Novice stanejo za celo leto 1918 naprej 5 kron; posamezna številka 14 vinarjev ter so vsled svoje vsebine še vedno najcenejši slovenski list.

Uredništvo in upravništvo.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Glede na težak poraz, ki ga je zadala vojna skupina Conrada Italijanom zadnje dni in trditveni italijanskega vojnega vodstva, da so se Italijani prostovoljno umaknili, se nam zdi umestno, da kratko omenimo dogodke v prostoru Sedmih občin. — Začetkom novembra bile so predpriprave za naš napad še v polnem teku, ko so Italijani 9. nov. njih dosežanje postojanke na visoki planoti Sedmih občin izpraznili in se preselili v bližini istih ležeče močne obrambne naprave. Naša poizvedovalna krda stala so v stiku z umikajočimi se Italijani, in vže v noči na 10. nov. prešle so divizije vojne skupine feldmaršala pl. Conrada k napadu ter priborile Asiago in štiri kilometre jugovzhodno od tam na robu prepada Assa ležeče Stella. Sovražnik, ki je tukaj zgubil nad 1000 mož ujetnikov, umaknil se je tudi pritisku koncentrično proti Feltre napredujočim kolon in se je ustavljal le našim naglo prodirajočim oddelkom z ljutimi protinapadi. V črti utrjenih trdnjav Cima di Campo, Cima di Lan, ki spadajo v trdnjavsko skupino Fonzaso-Lamon, skušali so se Italijani z močnimi silami ustavljati. Vže 12. novembra bila je okopna trdnjava Cima di Campo z 13 častniki in okoli 300 možmi v rokah od Primolana sem napredujočih hrabrih avstro-

ogrskih čet. Vzhodno od tu ležečo trdnjavo Cima di Lan zamogel je sovražnik še pravočasno razstreliti. Tudi tu izgubil je okoli 1000 ujetnikov. Pod pritiskom naših čet umaknil se je sovražnik v že po naravi močne postojanke v prostoru Foza. Kljub ojačenju z novimi četami ni zamogel tudi tukaj najvažnejše predgorske višine Monte Longara in Monte Meletta di Gallio držati. Po menjajočih se ljutih bojih osvojili so naši v noči na 13. nov. tudi te ter ujeli okoli 2000 Italijanov. Vodstvo avstro-ogrskih čet je pa vedelo, da se napad na z vsemi sredstvi utrjeni Monte Meletta brez močne topniške predpriprave ne da izvesti. Ne glede na močne protinapade Italijanov, sneg, mraz in led prešlo se je k napadu po načrtu, kateri je naše dovedel vže 4. dec. do popolnega uspeha. 5. decembra zvečer bile so vse italijanske postojanke severno prepada Frenzella v rokah avstro-ogrskih čet. 6. dec. podal se je tudi Monte Sisemol, ki leži štiri kilometre vzhodno Asiage. Samo tu so ujeli naši 1100 Italijanov. K v bojih od 10. do 30. nov. ujetim 263 častnikom in 10.940 možem prišteti moramo sedaj še 15.000 mož. K 82 strojnemu puškam, 16 mitraljezom in mnogoštevilnemu vojnemu blagu, katerega je Italijan novembra v rokah naših hrabrih čet moral pustiti, izgubil je v bojih zadnjih dni poleg vsega tega še 60 topov. Ujeti italijanski generalštabni častniki brigade Perugia priznali so težke krvave izgube italijanskih čet. Vsa ta dejstva so jasen dokaz, da se Italijani niso prostovoljno umaknili, temveč bili temeljito poraženi.

Rusko bojišče. — Pogajanja za premirje mej Rusijo, Nemčijo in Avstrijo so v polnem teku. Za posvetovanja glede trimesečnega premirja, mej katerim naj bi se potem sklepalo o končnem miru, sklenilo se je med vojujočimi armadami za sedaj desetdnevno premirje. Ta posvetovanja so se pričela dne 7. dec. in bodo trajala do 17. dec. „Pravda“ poroča, da je Trotski v vojaškem in delavskem svetu naznanil, da se prično takoj po premirju mirovna pogajanja, katera je še ta mesec pričakovati. Vest o tem koraku Rusije je dosežanje njene zaveznike jako neljubo dirnila, sosebno še Anglijo, katere nečisti nameni so s tem v veliki nevarnosti. Z raznimi grožnjami poskuša odvrniti Rusijo od sklepanja miru, a kakor vse kaže, vse to ne bode pomagalo, kajti rusko ljudstvo je po večini za mir in sedanja vlada pridobiva vsak dan več pristašev ravno vsled ponudbe miru. Da se zna Rusija proti Angležem tudi braniti, kaže poročilo „Daily Mail“, ki javlja: Ker na Trotskijevo zahtevo, naj Anglija izpusti ruske internirane socialiste, Anglija nobenega odgovora ni dala, je Trotski ukrenil, da ne sme noben angleški podanik, predno se zadeva povoljno ne uredi, Rusije zapustiti. S tem je mnogim Angležem povratek v Anglijo zabranjen. V Petrograjskem sovjetu je Trotski naznanil, da je angleškemu konzulu, kateri ga je prosil za dovoljenje, da smejo angleški podaniki odpotovati, povedal, da če se bodo ruski tovariši v koncentracijskih taborih pridržali, bodo ruski revolucionarji ista sredstva uporabili. Trotski je še pridjal: Naši zavezniki in sovražniki naj si zapomnijo, da je s carjem, Kerenskim in Miljukovom minulo in da je vsak ruski državljani, ne glede na to, je li politični ubežnik ali revolucionaren vojak, sedaj pod zaščito vrhovne oblasti ruske revolucionarne države.

Domače in tuje novice.

Knjige družbe sv. Mohorja za župnijo Novomesto so prišle. Mestni župni urad jih razdeljuje v uradnih urah in objednem sprejema udnino 3 K za leto 1918 in za poštnino 30 vinarjev.

Umrl je v Novem mestu 11. decembra tigovec in posestnik g. Franc Božič, po daljšem bolehanju, star 59 let. Rajni je bil nad 30 let v Novem mestu trgovec z manufakturnim blagom. Njegova trgovina je slovela po vsem Dolenjskem vsled solidnega in dobrega blaga ter vedno prijazne postrežbe. S svojo marljivostjo in pridnostjo si je pridobil dokaj premoženja. Bog daj njegovi duši večni mir! Njegovim žalujočim zaostalim naše sožalje!

Umrla je v Novem mestu po kratki boleznii 10. t. m. znana gospa Ana Noth, branjevka, stara 55 let. Naj v miru počiva!

Umrl je v Krškem 9. decembra bivši državni in deželni poslanec, posestnik g. Viljem Pfeifer, po dolgi hudi boleznii, previden s sv. zakramenti, v 75. letu starosti. Pogreb je bil ob mnogobrojni udeležbi 11. decembra. Blagi pokojni je

bil častni občan mnogih občin vsled velikih zaslug za časa svojega poslanstva. Njegovo neumorno delovanje je znal ceniti cesar sam. Podelil mu je viteški red železne krone III. vrste in ga odlikoval z viteštvom Franc Jožefovega reda. R. I. P.!

Umrl je dne 3. decembra t. l. na Potovrhu, župnije Šmihelske, posestnik in čebelar g. Franc Iler, v starosti 72 let; pokopan je bil na domačem pokopališču dne 5. dec. t. l. ob obilni udeležbi znancev, prijateljev in vaščanov. Ž njim smo izgubili jako dobrega posestnika, vnetega čebelarja in zelo priljubljenega moža. Svoji družini je bil prav skrben oče. Posebno čebelarji po Gradci bodo težko pogrešali, ker jim je v jeseni rad pokupil med in vosek, katero blago je vestno spravil in se ga je povsod rado kupilo. Naj v miru počiva!

Poročil se je v Novem mestu 9. t. m. g. Jožef Lavrič, uradniški aspirant drž. žel. z gđno Antonijo Vidic iz Novega mesta. Bilo srečno!

Metuljček. Gospica P. K. je nam prinesla lepega metuljčka z besedami: „Danes je slanica padla na zelene travnike, na mojih oknih pa so razcvetele ne duhteče ne žareče, pač pa lelene rožice. Po teh mrzlih rožicah je žalostno frfotal metuljček. Revež pač ni vedel, da je še le svetega Miklavža in da imamo še dolgo dobo petih mesecev do solnčnega majnika.“ — Gotovo redki slučaj.

Za slepe vojake so darovali: Gospa Majntinger 10 kron; Neimenovana 1 K; Neimenovan Ljubljčan 20 kron. Bog plačaj! — Danes smo zopet odposlali častiti sestri Klari v Gradec pri našem uredništvu nabranih 128 kron. Gotovo lepa svota, ki dela čast vsem ljubim darovalcem. — Vljudno prosimo, spominjajte se vbojih slepih vojakov ob božičnih in novoletnih praznikih pri vseh prilikah, v družbah in zabavah, ter nabirajte novih milodarov. Bog Vam bode bogati plačnik!

Vabilo k občnemu zboru kmetijske podružnice novomeške, ki se vrši v ponedeljek dne 17. decembra 1917 ob 2. uri popoldne v prostorih g. Košaka v Novem mestu. Spored: 1. Poročilo načelnika o delovanju podružnice. 2. Poročilo blagajnika o denarnem poslovanju. 3. Volitev dveh računskih revizorjev. 4. Predlogi za občni zbor kmetijske družbe v Ljubljani. 5. Volitev delegatov za občni zbor kmet. družbe v Ljubljani. 6. Slučajnosti. — Če ni občni zbor ob določenih uri sklepčen, se vrši pol ure kasneje drugi občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih. — Podružnica c. kr. kmet. družbe v Novem mestu.

Oddaja zvonov. Iz Adlešič. 29. avg. oddali smo vojaški oblasti večji zvon, ki je tehtal 248 kg in za katerega bo dobila župna cerkev 992 K. Imel je podobe: Jezus dobri pastir — Kristus na križu — sveti Jožef. Napis pa je imel ob robu: sv. Anton za nas Boga prosi, na pobočju pa: Albert Samassa — camp. fusor aul. — Labacii 1879 † No. 920.

Tatvina na železnici. Prečastiti gosp. Simon Zupan, duh. svetnik in župnik na Ježici poroča župnemu uradu v Podgradu sledeče: „Danes, 5. dec. je prinesla žena delavčeva knjige družbe sv. Mohorja, katere je nje mož dobil v nekem jarku razmetane blizu dolenjskega kolodvora, dveh po 12, dveh po 11 izvodov. Iz priloženega zapisnika razvidim, da so iz Podgrada. Brez dvoma se je izvršila tatvina na železnici; tat je menda mislil, da bo dobil kaj jestvin ali obleke, ker se je motil, je knjige popustil. Najdene knjige pošljem po pošti.“ — Župnija Podgrad šteje letos 37 udov družbe sv. Mohorja; toliko članov toraj ostane letos brez lepih knjig, ker najdene so gotovo pomanjkljive. Res, na vse strani se kažejo slabe posledice vojske.

Pozor! Iz okraja Kranj baje v okraj Novo mesto došli goriški begunci, sedaj neznanega bivališča in sicer: Marija Berlot, Jožef Keber, Marija Keber, Andrej Mihelj,

Filip Mihelj, Alojzija Nemec, Jozefa Terpin, Jozefa Zorn, Jožef Geotti, Jozefa Godina in Leonard Gozzi se pozivljajo, da se zglasijo dne 23. decembra 1917 od 9. do 11. ure popoldne pri Posredovalnici za goriške begunce v Novem mestu, mestna hiša št. 66 in prevzamejo za nje od c. kr. okr. glavarstva v Kranju poslano obleko, sicer se bode obleka c. kr. okr. glavarstvu v Kranj vrnila, odnosno razdelila med druge, tu bivajoče, goriške begunce. — Posredovalnica za goriške begunce v Novem mestu.

Mila prošnja. Oslepeli slovenski vojaki v Gradcu prosijo slavno javnost, da se jih za božič spomni s cigaretami, smodkami ali tobakom. Prijazna darila, tudi v najmanjši množini, sprejme pisarna „Dobrodelnosti“ v Ljubljani, Kolodvorska ulica 35.

Privatne brzozavke so zopet dovoljene za mesto Trst, za Koroško in Kranjsko.

Več vestnosti tovarnarjem! Da se godi toliko tatvin po železnicah, morejo tudi tovarnarji in odpošiljatelji vzeti nekoliko na svojo vest. Na novomeškem kolodvoru smo se sami prepričali, v kakšnem žalostnem stanu prihaja blago našim trgovcem, za kar pa nikakor ne more biti odgovorna tukajšnja žel. uprava. Nazadnje smo gledali, v kakšnih ničvrednih zabojih je došla vojna kava. Slabe tanke dilce, še bolj slabo zabite, s prav majhnimi žeblički pritrjene in v zaboju pa težko blago! Pri najmanjšem pretresu so lezli zaboji narazen in ovojški s kavo so padali iz njih. Če si pa le količkanj s prstom potegnil, so odnehali kar trije žeblički nenkrat. Potem pač ni čuda, če blaga zmanjka. In vbogi trgovec, ki je moral blago in zaboje drago in naprej plačati, pa naj sam gleda, kje bo dobil svoj „manko“! Vse gre na kožo trgovca! On naj drago in naprej plača, naj bode sam odgovoren za železnične nesreče in tatvine, naj plačuje velike davke, saj dela velike vojne „profite“, itd. — Toraj več vestnosti je nujno priporočati od merodajnih oblastvij posebno tovarnarjem, ki delajo čezmerne dobičke, a nikakor pa nočejo biti odgovorni niti za svoje lastno blago. Kaj je mar odpošiljatelju dalje, ali dobi naslovljenec blago ali ne in v kakšnem stanu, saj je že plačano! Odgovornosti pa nima, saj je vojska. — Prav izdatno bi lahko odpomogle imenovanim nedostatom tudi železnične uprave na postajah, kjer tovarnar blago oddaje: v slabih in v slabo zabitih zabojih nič prevzeti! Gospode poslance kličemo v tem oziru na pomoč.

Prošnja. Neka starejša žena je izmaknila v bolnišnici v Kandiji perici jopico. Ker jo pa sama skoro gotovo ne bode nosila, jo bode najbrže prodala. Vljudno se prosi, da se dotična oseba naznani ob isti priliki.

Realka v Ljubljani z dvema učnima jezikoma. Deželni šolski svet kranjski je v seji 17. novembra sklenil utrakovizacijo ljubljanske realke. Sprejet je bil predlog dr. Ravniharja, ki se v bistvu glasi, da se vsem razredom c. kr. realke v Ljubljani od 1. do 7. razreda priklopijo vzporednice s slovenskim učnim jezikom. Storjeni sklep predloži deželni šolski svet v odobrenje naučnemu ministrstvu. Radovedni smo na rešitev.

Raznotero.

30 milijonov kron eno popoldne šlo v zrak. Vojska nas stane vsak mesec nad tisoč milijonov kron; na en dan torej odpade 30 do 40 milijonov kron. Nekega dne, kakor je pisal Gertner, je pa na ruski fronti bruhalo ogenj 240 topov. Strel iz lahkega topa stane 100, iz srednjega 500, iz težkega topa do 5000 kron. Na vsak top je odpadlo do 200 strel; vsak strel je stal povprečno 500 kron: $240 \times 200 \times 500$ je 24.000.000 kron! Okroglo je torej stalo popoldne, če se računa še porabljeni

streljivo za puške in za strojne puške in iz metalcev min, 6.000.000 kron, na fronti nekaj kilometrov okroglo 30.000.000 kron.

Dobra postelja. Pesnik Karol Gutzkow je zvečer navadno tako pozno jedel, da po noči ni mogel spati. Toda pesnik ni dolžil svojega preobloženega želodca, da mu moti spanje, temuč svojo posteljo in blazine. Poskušal je na vse načine napraviti si primerno ležišče, pa ni nič pomagalo in Gutzkow je že obupal. Tedaj pa je moral na kratko potovanje, na katerem je med 2. in 3. uro zjutraj prispel v Dražđane v „Hotel de Rome“. Bil je lačen kot volk, ker je pa kuhinja bila zaprta, je moral brez večerje v posteljo. Spal je tako dobro kot nikdar poprej in se je zjutraj zbudil ves pokrepčan in kakor preroden. Komaj je vstal, je preiskal posteljo in dognal, da je izborna. Sklep je bil hitro narejen. Pozvonil je, poklical hotelirja in ga vprašal, ali bi mu posteljo prodal. Po dolgem obotavljanju se je krčmar slednjič le vdal in ko se je pesnik čez nekaj dni vrnil domov, ga je postelja že čakala. Po svoji stari navadi se je Gutzkow zopet dobro navečerjal, nato je šel v svojo običajno gostilno in tam snedel še mnogo kruhov ter precejšnji kos pečenke z gobami. Ko je potem, poln nade, da bo sladko spal, legel v svojo novo posteljo, se mu je zgodilo prav tako kakor v stari: spanec ni hotel priti.

Dopisi.

Iz Dol. Sušic. Dne 4. decembra se je posrečilo izslediti yrlenu topliskemu orožništvu tatinsko družbo v osehah Pavle Šenica in Uršule Pauše iz Reberi pri Drganjih selih. Dotične ženske so pokradle veliko obleke, raznega žita, kakor tudi gospodarskega orodja. Zaplenjeno blago je shranjeno pri g. županu Ivanu Pezdircu na Dol. Sušicah, katero si oni lahko ogleda, komur je bilo kaj pokradenega. Pavla Šenica je pred aretacijo izpovedala, da so kradle vedno obe skupaj in sicer v Dolenjih Sušicah, Toplicah, Rumunji vasi, Vavti vasi, Straži itd. Ker je bilo okrog Drganjih-sel in Novem Ljubnu izvršenih tudi mnogo vlomov v vinske kleti ter pokradenega vina, hrane, mesa, špeha in drugih reči, se bo morda posrečilo, še tudi to tatinsko družbo izslediti slavnemu orožništvu.

Vrlim gg. orožnikom iz Toplic pa izrekamo tem potom za njihovo neumorno delovanje in skrb za varstvo našega imetja svojo najtoplejšo zahvalo.

Iz bojišča, dne 29. nov. 1917. — Burja je in sneg naletava! Sanitejci prinašajo ranjence z bližnje višine, pravcate naravne trdnjave v našo na pol podrto, kozolcu podobno barako. „Kdo si, brate?“ — „Čeh!“ — „In ti?“ — „Čeh!“ — Eden za drugim: vrli češki fantje in češki očetje! „Težko ranjen!“ kličejo novodošli sanitejci. Odkrili so nosilnice. Kako težko sem veroval očem! Pred menoj leži dragi mi znanec, dobri moj Vaclav. „Pane, boli, boli,“ je šepetal, ko sem se sklonil k njemu. Pristopil je zdravnik, ga preiskal ter mi zašepetal: „Prijatelj, tu ni več pomoči! Izgubljen je!“ Ubogi moj Vaclav! Položili so ga na slamo k ostalim češkim tovarišem. Tolažil sem ga, da bo kmalu — bolje. Ovil je roke okrog mojega vratu, v obeh so mu zaiskrile solze, ter je šepetal: „Ah, pane, vem, da je to vaša želja, a v vaših očeh berem in tudi sam dobro vem, da moram — umreti. Kropla v trebuh je — smrtonosna!“ Opravil je račun s svojo vestjo, ter naročil pozdrave, zadnje pozdrave, njej, na katero misli vsak sin ob zadnjem boju, zlasti mamiči. Vil se je v groznih bolečinah še vso noč in ves prihodnji dan. Še le ob desetih zvečer je nehalo biti mlado srce. Pokopali smo ga na visoki laški planjavi zraven tovarišev. Uboga češka mati, mogoče si spavala v ponočni uri, ko so padale prve grude na Tvojega Vaclava! A gorje, gorje, ko

izveš to grozno vest! Rad bi jo prikril, a ni mogoče!

Kot dobri naš Vaclav, tako, dragi prijatelj, umirajo tisoči in tisoči vernih sinov hrabrega, a toliko obrekovanega, češkega naroda, umirajo v dneh, ko zlobni ljudje v ozadju, pri polnih mizah, blatijo češki narod in hočejo zmoto maloštevilnih raztegniti na ves narod. Povejte tam podlim dušam, naj pridejo na fronto, kjer bodo videle, da so sovražne planine napojene tudi s češko krvjo. Tedaj ne bo v njih očeh proklet in obsojen vsak, kdor si upa ziniti besedico v obrambo čeških junakov.

Engo.

Razvedrilo.

V časopisu. „Izgubila se je tužno zdolej podpisanemu ljuba žena. Kdor bi jo našel, je proščen, naj jo dobrotno obdrži, ali pa naprej odda.“ — Jur Trepetalec.

Razložek. Zdravnik je dal krojaču suknjo nazaj, češ, da ne ugaia. — Srečata se v drevoredu in krojač reče žalostno: „Vi ste srečen človek, gospod doktor!“ — Zdravnik: „Kako to menite?“ — Krojač: „Ako se vam kaj pokazi, vam nihče nič nazaj ne prinese.“

Nemirnož, ki ni mogel zaspati: „Mama, ali je za strojenje treba drevesne skorje?“ — Mati: „Da! Pa če boš še vprašal, bo pantofel prav tako dober.“

Oznaniilo. Župnik je naznanjal razlece: „Dežnik sem nekje izgubil, ali pa si ga je kdo izposodil, če ga ni ukral. Kdor ga ima, naj ga vrne. Ako ga je pa sram, naj mi ga ponoči vrže kar čez plot!“ Drugo jutro je imel župnik kar štirideset dežnikov.

V šoli. „Kaj je menica?“ — „Menica je papirček, na katerem sta dva podpisana, in od teh dveh je eden vedno v strahu!“ — „Kaj so bacili?“ — „Bacili so glive in sicer tako majhni, da se jih ne vidi.“ — Dečko: „A, že vem. Mene zmiraj nekaj ščiplje okolu pasu, in ko pogledam, pa nič ne vidim.“

Pridni otroci. „Naš Pavle ti je silno priden otrok. Na Elo tako lepo pazi, da je veselo; nobena pestunja bi ne znala tako; kar za eno dekle mi zaleže. Tam v sobi sta ... Pavle!“ — „Kaj je mama?“ — „Ali lepo paziš na Elico?“ — „Pazim!“ — „Kaj pa delata?“ — „Igrava brivca. Elo brijem z očetovo novo britvijo!“

Dober soprog. „Milka, ti si dejala nekoč, da ti je tvoj soprog luč življenja. Je-li še tako?“ — „Malči, ne, ne! Odkar je začel zvečer hoditi v gostilno med tovariše, mi je postal mračnjak!“

Moderno dete. „Kolo mi kupite, mama!“ — „Ne morem. Zdaj je vse predrago!“ — „Za vas pa ni nobena obleka predraga!“

Gospodarstvo.

Šotni nastilj. Centrala za krmila na Dunaju je nakupila na Holandskem večje množine šotne stelje in je utegnemo tudi na Kranjsko nekaj dobiti! Ker je letos veliko pomanjkanje za steljo, jo bodo želeli gotovo naročiti tudi naši posestniki in kmetijske podružnice in zadrage. Stroški za 100 kg šotnega stelja bodo znašali v Ljubljani okoli 20 K. Ker se je treba z naročili nemudoma prigrasiti, opozarjamo zainteresente na ta nakup-s pozivom, da se z naročili nemudoma oglase pri Deželnemu mestu za krmila v Ljubljani. Šotni nastilj se ima oddajati v celih vagonih in proti predplačilu.

Oprostitev tretjine zaporu podvrženega bombaževega blaga in perila za nadrobno prodajo in podlog ter pridakov za konfekcijo. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani opozarja na naslednji razpis c. kr. trgovskega ministrstva: Po § 3 in 4 ministrske odredbe z dne 30. okt. 1917, drž. zak. št. 418 je 20% pri na-

drobnih trgovcih se nahajajočega oddaji podvrženega bombaževega blaga, nadalje 50% pri obrtnikih se nahajajočih podlog in pridakov, kolikor se rabijo v lastnem obrtu, izvzetih od oddajne dolžnosti. Dejanstvena prodaja ali predelovanje onega blaga, katerega ni oddati po gornjem izjemnem predpisu, je pa v toliko omejena, v kolikor je bombažasto blago in moško perilo po ministrski odredbi z dne 31. avg. 1916 pod zaporo ter se sme le na podlagi vsakokratnih odredb c. kr. trgovskega ministrstva prodajati in uporabljati. C. kr. trgovsko ministrstvo je sedaj odredilo, da je za čas do vstetega 31. jan. 1918 prost in ga je torej dovoljeno odprodati: I. Tretji del onih 20% bombažastega blaga in perilnih predmetov, ki jih nadrobnik po zgoraj navedeni odredbi z dne 30. oktobra 1917 sme obdržati. Prodaja te tretjine pa se sme izvršiti le ob izpolnitvi naslednjih pogojev: 1. O vsaki posamezni prodaji se morajo voditi posebni zapiski; 2. nadrobne prodajne cene ne smejo presežati cen, ki jih je pred 31. avg. 1916 trgovec dosegel za enako blago in 3. posameznemu porabniku se ne sme prodati več nego 20 m blaga ali pol tucata perilnih predmetov. II. Tretji del onih 50% podlog in pridakov, ki jih po navedeni odredbi krojačem, konfeksionarjem in drugim obrtnikom ni treba oddati. Ta dopustitev pa velja samo za konfekcijske namene. Izrecno se opozarja, da je ta dopustitev kakor za prodajo na drobno tako za konfekcijo vezana na določbe ministrske odredbe z dne 21. septembra 1917, drž. zak. št. 283, tičeče se obveznosti kupovalca za lastno porabo, da se izkaže s potrdilom potrebe.

Vino na Ogrskem. Ogri poročajo, da že nad 50 let niso imeli takega vina, kakor je letos. Pričakovali so ga več, kakor ga je bilo v resnici. Na oralu se je pridelalo

v slabih krajih 10 hl, v najboljših do 40 hektolitrov. Prodaja se navadno rdeče vino po 3 K 20 v, najboljša po 7 do 9 kron eden liter. Prav dobro prodajo Ogri goveje salami: 1 kg 18 do 20 K. Tudi pri nas so začeli na kmetih močno delati klobase, ker prodaja ni prepovedana. 1 kg se prodaja doma za 14 do 16 kron. Prekupci plačajo tudi višje cene.

Sveža jajca. Nekateri svetujejo, naj se vlagajo zdrava in sveža jajca med suh pepel; zatrjujejo, da se to prav dobro obnese.

Jabolčni olupki so dobri kot namestek za kavo, ako jih posušiš in pravilno opraviš in zmleješ. Ako jih nimaš za drugo porabiti, jih pa deni v lončeno posodo imej na hladnem prostoru, kjer ni prahu. Čez dober teden imaš dober kis (jesih), ki ga že lahko rabiš. Olupke vedno še lahko prilagaš. Kolikor kisa se je odlilo, toliko vode je treba sproti doliti, kajti olupki morajo biti pod vodo. Preden jabolka lupiš, jih moraš omiti, da so olupki snažni.

Zahvala.

Društvo vpokojenega učiteljstva na Kranjskem v Ljubljani mi je takoj po smrti mojega očeta, pokojnega gospoda † Ivana Sajeta izplačalo 112 kron posmrtnine. Bodi imenovanemu društvu izrečena moja najtoplejša zahvala, društvo pa vpokojenemu učiteljstvu najtopleje priporočam.

Št. Jernej, dne 4. decembra 1917.

Karolina Saje.

Loterijske številke.

Gradec, 5. decembra 9 29 8 70 82

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš iskreno ljubljani soprog, oziroma oče, stari oče, brat in tast, gospod

Franc Božič

trgovec in posestnik

v torek 11. decembra ob pol 1. uri popoldne, po daljšem bolehanju, previden s sv. zakramenti, v starosti 59. let, mirno zaspal v Gospodu.

Pogreb dragega rajnega boče v četrtek ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti št. 91 na novomeško pokopališče.

Svete maše za blagor duše pokojnega se bodo služile v več cerkvah. Blagega umrlega priporočamo v blag spomin in molitev.

Rudolfovo, dne 11. decembra 1917.

Žalujoči zaostali.

Mestna hranilnica v Črnomlju

je edini denarni zavod v celi Belikrajini, v katerega vlagajo sodišča, slavna županstva in prečastiti župni uradi denar, ker jamči za vse vloge mestna občina Črnomelj ter je denar tudi za časa vojne popolnoma varen.

Obrestuje hranilne vloge po 3 $\frac{3}{4}$ %, daje posojila po dogovoru in sprejema po najugodnejših pogojih prijave na VII. 5 $\frac{1}{2}$ % avstrijsko vojno posojilo.

Ravnateljstvo.

98-5-3